

• ознаки-властивості, співвідносні як із соматизмами, так і предметами, образно пов'язані з семантикою заповненості чи незаповненості, пустоти, нестачі тощо: **англ.** *to be a full bottle of something, not the fool shilling, a little bit of the top, a sandwich (two sandwich) short of picnic, a brick short of a load*, **укр.** *повний лоб, пуста (порожня голова), пустий лоб*, **рос.** *пустоголов*, **чес.** *plná nádoba, prazdná hlava, dutá hlava, trouba, prazdný rýtel*);

• ознаки-властивості, образно пов'язані із тваринною та рослинною сферою: **англ.** *wise (knowing) old bird, hare-brained, like a stuffed calf, poor fish, horse sense, mutt, ass, gander*, **укр.** *баран, дурне теля, осел, тумак*, **рос.** *козел, лопух, осел на двух копытах*, **чес.** *buvol, hovado, jelen, kapoun, korunovaný osel, kůň, kořen, macek, mezek, mrkva, mul, osel oslovatý, sliva, tele, tulipán, trubec, velbloud, výr*;

• ознаки-властивості, образно пов'язані з «дерев'яною» семантикою: **англ.** *wooden-head, thick as two (short) planks, log-head, blockhead, brush*, **укр.** *довбня, колода, м'яло, патика, пеньок, стовп неотесаний*, **рос.** *дубина стоеросовая, дерево, пень в два обхвата, полено, столб, чурбак*, **чес.** *boží dřevo, dřevák, dub dubovská, klacek, pařez*.

Унаслідок дії закону про обернений характер співвідношення сфери вживання знака та його емоційно-оцінного змісту [6, с. 25], такі одиниці, оцінюючи вже оцінене, набувають нових емоційно забарвлених значень.

Проведений нами аналіз дає підстави говорити про наступні **висновки**. Врахування у оцінній класифікації одиниць на позначення розумного і дурня об'єктивного та суб'єктивного чинника оцінки є доцільним. Воно дає змогу зняти ті суперечності, які виявлено нами у праці Л. Б. Нікітіної. Аналізуючи образ homo sapiens у російській мовній картині світу, дослідниця говорить про два типи лексем, що набувають оцінності у різний спосіб, виокремлюючи *пряме* та *переносне оцінне значення*. Пряме оцінне значення авторка виявляє у одиниць *дурак, дурень, дуралей, пустоголов, бестолочь, недоумок, кретин, олух, идиот, балда*. Переносне, приміром, у *пень, лопух, тормоз, Митрофанушка, чукча, интелектуал, мыслитель, деревеница, ум, талант, шизофреник, дебил, даун*. За такого підходу важко пояснити, чому, скажімо, за Л. Б. Нікітіною, *кретин* та *идиот* – це один тип оцінки, а *дебил, даун, шизофреник* – інший. Теж саме стосується і номінантів *балда* (пряме оцінне значення) і *чурбан* (переносне оцінне значення) [9].

У **перспективі** запропонована модель аксіологічного аналізу, спрямована на вивчення ономаціологічної парадигми як динамічної системної єдності номінаційного простору, що розвивається і варіює у загальнокультурному та національно-культурному мовному просторі та часі, може стати базовою у вивченні вербалізації будь-якого понятійного фрагмента дійсності як у одномовному, так і в міжмовному планах.

Література:

1. Алексеенко М. А. Полиноминантность как ономаціологическая категория текста / М. А. Алексеенко // *Słowo-Tekst. Czas* II. – Szczecin : WNUS, 1997. – S. 175–184.
2. Архангельська А. Чоловік у слов'янських мовах : монографія / А. Архангельська. – Рівне : РІС КСУ, 2007. – 447 с.
3. Балли Ш. Французская стилистика / Ш. Балли ; пер. с фр. – М. : Изд-во иностр. лит-ры, 1961. – 394 с.
4. Ивин А. А. Основания логики оценок / А. А. Ивин. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1970. – 230 с.
5. Карасик В. И. Язык социального статуса / В. И. Карасик. – М. : Ин-т языкознания АН СССР, Волгоград. пед. ин-т, 1991. – 495 с.
6. Левицкий В. В. Этимологический словарь германских языков / В. В. Левицкий. – Т. 1. – Винница : Нова Книга, 2010. – 616 с.
7. Леонтьева Т. В. Интеллект человека в русской языковой картине мира : монография / Т. В. Леонтьева. – Екатеринбург : Изд-во ГОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т», 2008. – 280 с.
8. Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф / А. Ф. Лосев. – М. : Изд. МГУ, 1982. – 479 с.
9. Маслова В. А. Лингвокультурология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. Язык и культура : проблемы взаимодействия / В. А. Маслова. – М. : «Академия», 2001. – 208 с.
10. Никитина Л. Б. Образ Homo sapiens в русской языковой картине мира / Л. Б. Никитина. – Омск : ОмГПУ, 2003. – 188 с.
11. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц / В. Н. Телия. – М. : Наука, 1986. – 143 с.
12. Телия В. Н. Экспрессивность как проявление субъективного фактора в языке и ее прагматическая ориентация / В. Н. Телия // *Человеческий фактор в языке. Языковые механизмы экспрессивности*. – М. : Наука, 1981. – С. 5–35.

УДК 821.111.091(73)

Л. В. Потапенко,

Черкаський інститут банківської справи, м. Черкаси

ПОСТКОЛОНІАЛЬНИЙ КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС У ПРАЦІ Е. САЇДА «СВІТ, ТЕКСТ І КРИТИК»

У статті аналізується праця Е. Саїда «Світ, текст і критик» з позиції порівняльного літературознавства, постколоніальної літературної критики та теорії.

Ключові слова: *постколоніалізм, літературознавча компаративістика, центральна та маргінальна література, текст, інтердисциплінарність.*

ПОСТКОЛОНИАЛЬНЫЙ КРИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС В ТРУДЕ Э. САИДА «МИР, ТЕКСТ И КРИТИК»

В статье анализируется труд Э. Саида «Мир, текст, критик» с позиции сравнительного литературоведения, постколониальной литературной критики и теории.

Ключевые слова: *постколониализм, литературоведческая компаративистика, центральная и маргинальная литература, текст, интердисциплинарность*

POSTCOLONIAL CRITICAL DISCOURSE IN «THE WORLD, THE TEXT, AND THE CRITIC» BY E. SAID

In the middle of the XX century the comparative literature studies are characterized by an exploration of the literary theory of postcolonialism and postcolonial literary criticism, that «re-examines» and «re-reads» colonial literature, especially concentrating upon the social discourse, between the colonizer and the colonized, that shaped and produced the literature. Edward Said is considered to be one of the founders of the postcolonial theory. The theory is mainly based on what Said considers the false image of the Orient fabricated by Western thinkers as the primitive «Other» in contrast with the civilized West. His «Orientalism» is the most influential and widely read postcolonial criticism paper containing structural analysis of postcolonial theory. «The World, the Text, and the Critic» is a continuation of «Orientalism», where Edward Said demonstrates that modern critical discourse has been impressively strengthened by the writings of J. Derrida and M. Foucault, and by such influences as Marxism, structuralism, linguistics, and psychoanalysis. He argues, however, that the various methods and

schools have had a crippling effect through their tendency to force works of literature to meet the requirements of a theory or system, ignoring the complex affiliations binding the texts to the world. Referring to some works of colonial and postcolonial novelists, Said shows how being free from the repression of imperialism, the natives could, eventually, produce their own literature, build their own image, and write their history outside the frame they have for long been put into. One of Said's key ideas is that critic must maintain a distance both from critical systems and from the dogmas and orthodoxies of the dominant culture. He advocates freedom of consciousness and responsiveness to history, to the exigencies of the text, to political, social, and human values, to the heterogeneity of human experience. Said argues for an «affiliated» sort of criticism – for accepting literary texts as «dynamic fields». He gives new meaning to the enterprise of criticism in modern society.

Keywords: postcolonialism, comparative literature studies, central and marginal literature, text, interdisciplinarity.

У порівняльному літературознавстві середини ХХ ст. розпочалося переосмислення літератури та культури народів, які перебували під імперським впливом. У зв'язку з цим до наукового обігу ввійшло поняття «постколоніалізм». Місце «культового тексту» у процесі становлення постколоніальних студій по праву зайняла праця Е. Саїда «Орієнталізм», яка задала основний вектор їхнього розвитку та окреслила основні проблеми дослідження. Едвард Саїд – американський літературний критик та літературознавець палестинського походження, професор Колумбійського університету, президент Американської Лінгвістичної Академії, член американської Академії наук та мистецтв, член Королівського Літературного Товариства та Американського Філософського Товариства.

В «Орієнталізмі» Едвард Саїд підкреслює, що всі дискурси, особливо культурний та літературознавчий мають ідеологічний характер, а тому незалежно від свого об'єкта підпорядковуються певній ідеологічній програмі.

Продовженням наукового дослідження Е. Саїда в царині компаративістики, постколоніальної літературної критики та теорії є його праця «Світ, текст і критик» («The World, the Text, and the Critic») [9], що була написана у 1983 році. У цьому ж році праця була відзначена нагородою Американської асоціації компаративної літератури ім. Рене Веллека.

Праця складається із 14 самостійних нарисів. Найвагомими в плані розвитку постколоніальної теорії є нариси «Вступ. Секулярна критика» та «Мандрівна теорія» (traveling theory), які тісно переплітаються із працями «Орієнталізм» та «Культура й імперіалізм». Дослідниця Ребека Сандерс, яка активно займається дослідженням біографії та наукового доробку Е. Саїда, вказує на той факт, що робота над працями «Орієнталізм» та «Світ, текст і критик» велась майже одночасно, тому «ми спостерігаємо перетікання думок із однієї праці в іншу, та повторення деяких висновків» [10, с. 323].

У монографії «Світ, текст і критик» Е. Саїд наголошує на такій формі критики, яка є фундаментально опозиційною і прямо протилежною до «панівної» культури, підкреслюючи, що критик має право втручатися у процес формування культури, яким сьогодні опікується влада. У цьому сенсі особливої ваги набуває критика з позиції маргінальності.

За Саїдом, усі тексти «занурені» у певну історичну ситуацію. Дослідник наполягає на світськості тексту, що презентує його як соціальний, культурний і, навіть, економічний феномен, акцентуючи виняткову роль текстUALності та спростовуючи ідеї нової критики. Для нього текст – це історично та матеріально щось вагомніше, ніж об'єкт критики, це соціальна, політична та історична пам'ятка.

Проте, незважаючи на таке сприйняття тексту, критик не погоджується з теорією М. Бахтіна про діалогічність тексту, зокрема з ідеєю про те, що кожен текст має автора і адресата [3, с. 412] та діалогічно орієнтований на конкретну аудиторію [2, с. 305].

Саїд не вважає текст «гетероглосним», оцінюючи дискурсивну ситуацію тексту як нерівні стосунки колоній та імперії, зазначаючи, що більшість текстів характеризується «бажанням влади» [9, с. 102]. Самовпевнена влада колонізатора може легко домінувати та придушувати голоси Інших. У письмовому дискурсі, як і у фізичному світі, колонізатор накладає власні закони, змушуючи обставини впливати на текст.

Сучасна література повинна намагатись знаходити методи подолання монополії панівного класу та протистояти моноцентризму шляхом сприяння та підтримки маргінальних голосів. «А літературна критика завжди повинна бути на боці маргінальності, тоді вона політично та історично компетентніша та відповідальніша», – робить висновок Саїд [9, с. 45].

Нарис Е. Саїда «Секулярна критика», опублікований у 1983 році як вступ до праці «Світ, текст і критик», – це вид маніфестаційного вираження власного розуміння автором соціальної ролі літератури та ключової ролі критика-інтелектуала в оцінці літератури й суспільства взагалі.

Саїд живає термін «секулярний» більше в значенні «світський», ніж у значенні «антирелігійний». Він красномовно виступає за соціальне і політичне значення літератури та літературної критики, обстоюючи концепти і висновки, що досить повно були досліджені та описані в праці «Орієнталізм». Дослідження «Світ, текст і критик» поєднує літературні та культурні терміни в єдину систему. Крім того, вдале запровадження літературно-критичних термінів ученого та його концепцій «секулярної» критики створили нові проблеми, з якими мають справу критики сучасності. Майже тридцять років тому більшість праць з вивчення літератури мали досить традиційний характер, а критики працювали в руслі традиційних методів вивчення літератури, навіть компаративісти, на думку Саїда, займались літературою в основному європейських країн. Досліджуючи англійський роман, учений у першу чергу аналізує його політичний підтекст і прослідковує характер взаємовідносин колоній та імперії. Саїд був одним із перших літературних критиків, які запропонували відходити від традиції европоцентризму та включати в компаративні дослідження, так звані, «маргінальні» літератури. Дослідник проілюстрував приклад детального та контрапунктового прочитання текстів, яке сьогодні може слугувати одним із дієвих компаративних методів дослідження. Висновки Саїда до сьогодні викликають бурхливі суперечки та дискусії. Найкращий спосіб зрозуміти хід роздумів критика – це використання його ідей, термінів, способів та методів дослідження у нових історичних умовах.

Саїд зазначає: «Літературна критика практикується сьогодні в чотирьох основних формах» [9, с. 1]. Це, по-перше, практична критика, що застосовується для аналізу книг та літературного журналізму; по-друге, вивчення академічної історії літератури; по-третє, літературна оцінка та інтерпретація (поле діяльності викладачів літератури) і, по-четверте, теорія літератури (порівняно нова дисципліна). Над працею «Світ, текст і критик» учений працював упродовж дванадцяти років. Науковець акцентує, що під час роботи, він використовував усі чотири форми літературної критики, але основна мета була вийти за межі цих форм і збагатити літературну критику новим баченням та новими підходами в дослідженні.

Дослідник критикує американську школу компаративістики, вказуючи, що наприкінці 1970-х років вона потрапила в «лабіринти текстуальності» [9, с. 3]. слідом за європейською школою літератури. «Текстуальність – це певною мірою містична тема теорії літератури» [9, с. 3], яка, на думку Саїда, стала принциповою антитезою і заміщенням того, що називається історією. Дослідник пропонує замінити термін текстуальність терміном історизм. Містичність текстуальності критик пояснює тим, що вона «існує і не існує одночасно. Вона ніким ніколи не створюється. Можна читати й інтерпре-

тувати, припускаючись при цьому помилок» [9, с. 4]. Такий стан речей, як вважає дослідник, у результаті призводить до того, що читач критичного тексту отримує знання, які виражаються тільки в рамках певної термінології і не стимулюють подальший розвиток критичної думки. За словами Ребеки Сандерс, ця ідея ученого «реалістично описує стан американської літературної критики в 1970-х – 1980-х роках, коли вона опинилася у своїй власній ізоляції» [10, с. 324].

Американська школа компаративістики спирається на незалежну від обставин та подій текстуальність, яка «нібито надає літературознавству методологічну незалежність, жертвуючи при цьому реальною ситуацією у світі» [9, с. 146]. Позиція Саїда в тому, що всі тексти є світськими та світовими, причому, що всі тексти «є подіями» [9, с. 4]. Тексти є частиною суспільного життя, людського буття та частиною історичних подій, яким вони присвячені. Саїд зазначає, що всі нариси в його праці «Світ, текст і критик» підтверджують зв'язок тексту із сучасними реаліями людського життя, політикою, владою, розвитком суспільства, подіями. «Все це робить тексти можливими, доносить їх до читача», – пише він [9, с. 5].

На його думку, сьогодні лише нова літературна критика, опозиційна до старої націоналістичної має право на існування. Вчений наполягає на тому, що сучасна компаративістика повинна мати інтердисциплінарний характер і не виділяти літературу з загальної системи культури. Автор літературного тексту є частиною культури, а сам текст – дзеркальним відображенням цієї культури. На інтердисциплінарності сучасної компаративістики акцентують і вітчизняні вчені, зокрема, Д. Наливайко у працях «Взаємозв'язки і взаємодії літератури й інших мистецтв в аспекті компаративістики» [4], «Література в системі мистецтв як галузь компаративістики» [5], а в «Інтродукції» до монографії «Національні варіанти літературної компаративістики» він зазначає: «Наприкінці ХХ століття компаративістика входить у новий етап розвитку, який означився появою нового розуміння її об'єкта і новими методами його дослідження. Щодо самого об'єкта, то відбулося, сказати б, його подвоєне розширення: вивчення міжлітературних відносин доповнилося вивченням взаємовідносин літератури з іншими мистецтвами й іншими видами духовно-творчої діяльності (гуманітаристики). Окрім всього іншого, це є одна з істотних форм інтегрування літературознавства в культурологію» [6, с. 15].

Саїд наполягає на тому, що з позиції компаративістики текст повинен сприйматись не лише як те, що він семантично представляє, а і як продукт змагання між соціальними та економічними факторами життя суспільства. У цьому полягає завдання компаративного аналізу тексту як світського та світового феномену. Як приклад, дослідник наводить аналіз творчості відомого поета Метью Арнолда (пізніше це дослідження знайде продовження у праці «Культура й імперіалізм»). Критик «перепрочитав» «Культуру і анархію» Арнолда. Він вважає, що Арнолд розумів літературу не тільки як центральну силу суспільства, не тільки у значенні «всього найкращого, що було створене», але і в значенні опозиційної до існуючої влади сили [9, с. 10]. На думку Саїда, Арнолд розумів суспільство як об'єкт, який «можна скеровувати, контролювати, навіть володіти ним» [9, с. 10] за допомогою культури. Домінуюча культура передбачає владу над Іншим.

Саїд убачає недолік деяких сучасних компаративних методів у їх сприйнятті «відносин між промовцем та слухачем, між автором та читачем» [9, с. 47], у яких часто можна побачити проєкцію відносин між європейським та не-європейським, Заходом та Сходом. Дослідник підкреслює, що компаративісти повинні врахувати реалії сучасного постколоніального світу при аналізі будь-якого тексту. Окреслюючи завдання сучасної компаративістики та літературної критики, вчений вживає терміни «приналежність» та «дистанція» та пов'язаний із ними термін Чужий, який трактується із двох різних перспектив. Перше значення, яке вкладає у нього вчений – це один із об'єктів постколоніального дослідження, а друге, нове і несподіване, – критик повинен спробувати стати Чужим для своєї власної культури і літератури з метою об'єктивності їх оцінювання.

У «Секулярній критиці», як, утім, і впродовж усієї своєї кар'єри, Саїд звертається до концепції літератури Е. Ауербаха. Працю «Мімесис» [1], [7] він називає «однією із найзахоплюючих та найвпливовіших книг літературної критики, які коли-небудь були написані» та «монументальною працею літературного інтелекту» [9, с. 5]. Аналізуючи працю Ауербаха, дослідник говорить про свій дитячий досвід біженця та вигнанця [9, с. 8]. Він підкреслює, що Ауербах уводить поняття «місця», коли сам відчував себе «без місця, вигнанцем та чужинцем» [9, с. 8]. Саїд вважає синонімом фрази «вдома», «на місці» слово «культура», як середовище, в якому ідеї індивіда набувають свого вираження, хоча «ідея культури набагато ширша» [9, с. 8].

Саїд запроваджує у літературно-компаративну критику поняття філіація (filiation) – відгалуження, встановлення походження, спорідненості (від латинського filialis – синівський) та аффіліація (affiliation) – приєднання, приналежність (від французького affiliatio – з'єднання). Як приклад наводить працю Ауербаха: «Ауербах знаходиться за межами Європи, проте його розвідка повністю присвячена реаліям Європи. Специфічні умови його вигнання зумовили певне критичне «відновлення» Європи. В Ауербахові ми маємо приклад як філіації з його рідною культурою та з вигнанням, так і аффіліації з критичною свідомістю та науковою роботою» [9, с. 16].

В основі нової критики, на переконання Саїда, повинен бути взаємозв'язок філіації та аффіліації. На його думку, прикладів такого взаємозв'язку в сучасній літературі достатньо [9, с. 16]. Дослідник ілюструє це творчістю Дж. Конрада та його сучасників Т. Лоуренса і Дж. Джойса, які яскраво зображують «розрив зв'язків із родиною, домівкою, класом, країною, традиціями як необхідними етапами досягнення духовної та інтелектуальної свободи» [9, с. 19]. Цей взаємозв'язок полягає у «переході від втрачених ідей чи можливостей філіації до іншої компенсаторної сутності, будь то партія, інституція, культура, вірування» [9, с. 19], тобто до того, що вчений називає «аффіліацією, яка по суті є новою системою» [9, с. 19].

Інший приклад, на якому Саїд пояснює перехід від філіації до аффіліації полягає у вивченні літератури в університетах, де студентам викладають класичні тексти, що втілюють традицію [9, с. 21]. Натомість з'явилися нові культури та літератури. Аффіліація проявляється у літературній формі репрезентації, при якій все Своє – «позитивне», «прийнятне», а все, що пов'язано з Іншим, часто випадає з поля зору.

Саїд піддає сумніву два аспекти у вивченні теорії літератури та порівняльного літературознавства. Перший – це їх європоцентричний характер, вся неєвропейська література змушена виборювати місце під Сонцем. Другий – закладено в тому, що основні відносини репрезентації «базуються на оволодінні та привласненні» [9, с. 23]. Репрезентація та оволодіння навіть у реалізмі (як приклад дослідник наводить романи Дж. Остен) «набувають статусу результату боротьби, яка включає гроші та владу» [9, с. 23]. Вчений вважає це «екстраполяцією вербального відлуння, що вчувається між словами «філіація» та «аффіліація» [9, с. 23], яка була спровокована розвитком теорії критики, як комплексного результату модернізму. «Філіація породжує аффіліацію», водночас «аффіліація стає формою репрезентації філіаційного процесу» [9, с. 23].

У розділі «Мандрівна теорія» праці «Світ, текст і критик» Саїд досліджує один із аспектів сучасної компаративістики, а саме, як ідеї та теорії «мандрують» з одного місця до іншого, і що з ними трапляється в цьому процесі. «Ідеї та теорії, як і люди, мандрують – від людини до людини, від ситуації до ситуації, від одного періоду до іншого» [8, с. 195]. Вчений не погоджується із загальною думкою про те, що теорії розвиваються у відповідь на певні історичні події чи соціальні причини. Проте, коли вони переміщуються з місця своєї появи, влада та непокоя владі ослаблюють їх, у такий спосіб

«одомашнюючи» та асимілюючи їх до нової ситуації у локальному просторі. Дослідник зазначає: «Переміщуючись у просторі й часі, ідея чи теорія або набуває, або втрачає свою силу, тому одна й та сама теорія в одному історичному періоді та національній культурі стає зовсім іншою в іншому періоді чи ситуації» [8, с. 196]. Він додає, що часто із теоріями та ідеями відбуваються важливі трансформації, особливо коли вони переміщуються із однієї культури в іншу, наприклад, коли східні ідеї про трансцендентність перемістилися у Європу на початку XIX століття, чи європейські ідеї про суспільство перемандрували на Схід у кінці XIX століття. Такий рух ніколи не зупиниться, але «він завжди залучає процеси репрезентації та інституалізації» [8, с. 196].

Саїд виділяє чотири умовні стадії процесу переміщення ідей та теорій. Перша – це момент та умови появи ідеї. Друга – «нова» поява цієї ж ідеї в інший час або в іншому місці, коли під тиском певних обставин вона набуває нового звучання та нової популярності. Третя стадія – це поява обставин двох видів: сприйняття та протистояння. І четверта стадія проявляється у повній акомодатії ідеї до нових обставин, місця та часу.

У світлі теорії про переміщення ідей Саїд по-новому бачить і завдання літературного критика. «Поділ інтелектуальної праці, який означає збільшення спеціалізацій, руйнує розуміння того, що насправді входить у поле дослідження літератури» [8, с. 198]. На думку вченого, введення у літературний дискурс великої кількості термінів семіотики, постструктуралізму та психоаналізу розширило цілісність літературної критики до невпізнанності. Він не заперечує факту, що сучасний критичний дискурс був значно «укріплений» працями Ж. Дерріди та М. Фуко та впливом марксизму, структуралізму, лінгвістики та психоаналізу. Проте, наголошує на тому, що різні методи та школи мають дещо деформуючий ефект через свою тенденцію змушувати літературні твори відповідати вимогам тієї чи іншої теорії, ігноруючи складний аффіліативний зв'язок між усіма текстами у світі. Сучасний розвиток літературознавства Саїд називає «риторичними стратегіями в дебатах про те, якими мають бути література та літературна критика замість уточнення дефініцій стосовно того, якими вони є фактично» [8, с. 196]. У своїх працях Е. Саїд наголошує на тому, що одне із завдань порівняльного літературознавства в період постколоніалізму – зближення центральних і маргінальних літератур.

Праці Саїда до цього часу викликають бурхливі суперечки між прихильниками та противниками його ідей. Проте факт існування таких суперечок тільки підкреслює неординарність дослідження вченого та важливість його висновків для розвитку сучасної компаративістики.

Література:

1. Ауэрбах Э. Мимесис. Изображение действительности в западноевропейской литературе / Ауэрбах Э. – М. : ПЕР СЕ ; СПб. : Университетская книга, 2000. – 511 с.
2. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров // Автор и герой. К философским основам гуманитарных наук / М. М. Бахтин. – СПб., 2000. – С. 301–308.
3. Бахтин М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування / М. Бахтин // Слово. Знак. Дискурс : антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / [за ред. Марії Зубрицької]. – Львів : Літопис, 1996. – С. 406–415.
4. Наливайко Д. С. Взаємозв'язки і взаємодії літератури й інших мистецтв в аспекті компаративістики / Д. С. Наливайко // Літературний дискурс : генезис, рецепція, інтерпретація (літературознавчий, культурологічний і методичний аспекти). – К. : УАВЗЛ, 2003. – С. 3–25.
5. Наливайко Д. С. Література в системі мистецтв як галузь компаративістики // Теорія літератури і компаративістика / Д. С. Наливайко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 9–37.
6. Національні варіанти літературної компаративістики / [Д. С. Наливайко, Т. Н. Денисова, О. В. Дубініна та ін.] ; Нац. акад. наук України; Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Вид. дім «Стилос», 2009. – 750 с.
7. Auerbach E. Mimesis : The Representation of Reality in Western Literature / Erich Auerbach ; [Willard R. Trask (translation), Edward W. Said (introduction)]. – Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 2003. – 616 p. – (Fiftieth Anniversary Edition).
8. Said E. W. The Edward Said Reader / Edward W. Said. – London : Vintage books, 2000. – 472 p.
9. Said E. W. The World, the Text, and the Critic / Edward W. Said. – Cambridge : Harvard University Press, 1983. – 327 p.
10. Saunders R. Risky Business: Edward Said as Literary Critic / Rebecca Saunders // Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East. – Vol. 25 (No.3). – New York: Duke University Press, 2005. – P. 323–342.

УДК 811.111

В. И. Рахуба,

Брестский государственный технический университет, г. Брест, Беларусь

СЕМАНТИКА ДЕНОТАТИВНОГО ПРОСТРАНСТВА ЦВЕТОНАИМЕНОВАНИЯ 'BROWN'

В статье анализируются единицы лексико-семантической группы «цвет» с центром 'brown' в современном английском языке. Рассматриваются характеристики цветообозначений этой части спектра в отношении заключенных в их семантике значений оттенка цвета, его интенсивности и насыщенности.

Ключевые слова: цветоименование, денотативное пространство, перцептивный признак, цветовой континуум.

СЕМАНТИКА ДЕНОТАТИВНОГО ПРОСТОРУ ЦВЕТОНАИМЕНОВАНИЯ 'BROWN'.

У статті аналізуються одиниці лексико-семантичної групи «колір» з центром 'brown' в сучасній англійській мові. Розглядаються характеристики цветообозначеній цієї частини спектру щодо ув'язнених в їх семантиці значень відтінку кольору, його інтенсивності і насиченості.

Ключові слова: цветоименование, денотативное пространство, перцептивный признак, цветовой континуум.

SEMANTICS OF THE COLOUR TERM 'BROWN' DENOTATIONAL SPACE.

The article analyzes the units of the lexico-grammatical group 'colour' in the denotational space of perceptive attributes with the center 'brown' in Modern English. The author gives the characteristics of the colour terms of this part of spectrum as to their semantic structure.

Key words: colour term, denotational space, perceptive attribute, colour continuum.

Возможность зрительного восприятия объектов окружающего мира является важной перцептивной способностью людей. На протяжении всей истории их развития цветовой спектр постоянно сопровождал человека и имел для него большое значение.